

**ADVISORY COMMITTEE ON THE
FRAMEWORK CONVENTION FOR THE
PROTECTION OF NATIONAL MINORITIES**

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

GVT/COM/V(2022)004
Slovenian language version

**Comments of the Government of Slovenia on the Fifth Opinion of the Advisory Committee on the
implementation of the Framework Convention for the Protection of National Minorities
by Slovenia**

received on 19 September 2022

REPUBLIKA SLOVENIJA
VLADA REPUBLIKE SLOVENIJE

Gregorčičeva 20–25, SI-1001 Ljubljana

T: +386 1 478 1000

F: +386 1 478 1607

E: gp.gs@gov.si

<http://www.vlada.si/>

Številka: 51100-36/2022/2

Datum: 15. 9. 2022

**Opredelitev do ugotovitev in priporočil Petega mnenja Svetovalnega
odbora Okvirne konvencije za varstvo narodnih manjšin o uresničevanju
Okvirne konvencije Sveta Evrope za varstvo narodnih manjšin v
Republiki Sloveniji
14. 9. 2022**

UVOD

Vlada Republike Slovenije predloži Svetovalnemu odboru opredelitev do Petega mnenja o izvajanju Okvirne konvencije za varstvo narodnih manjšin in priporočil za njeno izvajanje, ki ga je Svetovalni odbor o Okvirni konvenciji za varstvo narodnih manjšin sprejel 18. maja 2022.

Slovenija daje velik pomen varstvu in spodbujanju spoštovanja človekovih pravic, vključno s pravicami manjšin, zato podpira delo neodvisnih mehanizmov za spremljanje stanja človekovih pravic. V zadovoljstvo ji je tudi ugotovitev odbora, da je stopnja zaščite narodnih manjšin v Sloveniji visoka.

Vlada Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: vlada) je preučila ugotovitve in priporočila Petega mnenja Svetovalnega odbora in predhodnih mnenj ter si prizadeva za njihovo izvajanje, upoštevajoč vse potrebne zakonodajne in druge vidike.

Republika Slovenija je leta 1998 ratificirala Okvirno konvencijo Sveta Evrope za varstvo narodnih manjšin (v nadaljnjem besedilu: OKVNM). Glede na to, da OKVNM ne vsebuje opredelitve izraza narodna manjšina in prepušča državam pogodbenicam, da same določijo etnične skupine, ki jih v državi podpisniki obravnavajo kot narodne manjšine, na katere se OKVNM nanaša, je Republika Slovenija v skladu z Ustavo Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97 – UZS68, 66/00 – UZ80, 24/03 – UZ3a, 47, 68, 69/04 – UZ14, 69/04 – UZ43, 69/04 – UZ50, 68/06 – UZ121,140,143, 47/13 – UZ148, 47/13 – UZ90,97,99, 75/16 – UZ70a in 92/21 – UZ62a (v nadaljnjem besedilu: Ustava RS)) in svojo notranjo zakonodajo ob ratifikaciji OKVNM pisno izjavila, da za narodni manjšini v Republiki Sloveniji šteje avtohtono italijansko in madžarsko narodno skupnost. Če to ni v nasprotju z Ustavo RS in drugimi zakonskimi akti Republike Slovenije (v nasprotju s pravnim redom), se pravila iz OKVNM nanašajo tudi na pripadnike romske skupnosti, ki živijo v Republiki Sloveniji.

Kot država pogodbenica, Republika Slovenija ceni dobro sodelovanje z organi Sveta Evrope v zvezi z izvajanjem OKVNM in drugimi nadzornimi mehanizmi, vključno z Evropsko listino o regionalnih in manjšinskih jezikih.

Republika Slovenija zagotavlja pripadnikom narodnih manjšin še posebne ustavne pravice, in sicer pravice skupnostim, ne le posameznim pripadnikom manjšin, predstavništvo v državnih ali lokalnih predstavniških telesih in posebne pravice ne glede na število pripadnikov manjšine in se izrecno obvezuje, da bo gmotno in moralno podpirala uveljavljanje teh pravic.¹

Pravna ureditev narodnih manjšin je urejena v 5., 11., 61., 62. in 64. členu Ustave RS, njihova položaj in način uresničevanja pravic sta urejena tudi v področnih zakonih in drugih predpisih ter pravnih aktih. Pripadniki manjšin so državljani Republike Slovenije, zato je še toliko pomembnejše, da jim država zagotavlja posebni položaj. Kolektivne pravice italijanske in madžarske narodne skupnosti določa Ustava RS, medtem ko kolektivne pravice Romov ureja poseben zakon in področna zakonodaja na posameznem vsebinskem področju.

Republika Slovenija v procesu spremljanja OKVNM v Sloveniji obravnava tudi vprašanja drugih etničnih skupin v Sloveniji, ki uživajo pravice na podlagi 61. člena Ustave RS.

¹ »Ustavna ureditev v Sloveniji zagotavlja vsakomur, ne glede na to, katere narodnosti je, da svobodno izraža svojo narodno pripadnost, goji svojo kulturo in uporablja svoj jezik in pisavo, še posebej v postopkih pred državnimi in drugimi organi, ki odločajo o njegovih pravicah. Italijanska in madžarska narodna skupnost imata ob teh še dodatne posebne kolektivne pravice (svobodna uporaba simbolov, vzgoja in izobraževanje v lastnem jeziku, razvijanje odnosov z matičnim narodom, ustanavljanje samoupravnih skupnosti, zastopnost v predstavniških organih in soglasje pri sprejemanju predpisov, ki se nanašajo na njihove pravice). Romi imajo samo nekatere od teh kolektivnih pravic, npr. zastopstvo v občinskih svetih.« (Ustavnopravno varstvo manjšinskih narodnih skupnosti v Sloveniji, Ciril Ribičič, 2004, <https://revus.revues.org/1530>)

Deklaracija Republike Slovenije o položaju narodnih skupnosti pripadnikov narodov nekdanje SFRJ v Republiki Sloveniji, sprejeta leta 2011, zagotavlja stalno skrb za ustvarjanje možnosti, da pripadniki narodov Albancev, Bošnjakov, Črnogorcev, Hrvatov, Makedoncev in Srbov ohranjajo in razvijajo svojo identiteto. Zagotavlja tudi podlago za ustanovitev Sveta Vlade Republike Slovenije, ki deluje kot posvetovalno telo vlade v zvezi z vprašanji navedenih narodnih skupnosti. Ministrstvo za kulturo je septembra 2020 ustanovilo delovno skupino za trajni dialog s predstavniki nemško govoreče etnične skupine, v kateri so predstavniki organizacij nemško govoreče etnične skupine v Sloveniji ter Ministrstva za kulturo, Ministrstva za zunanje zadeve in Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport. Naloga delovne skupine je obravnavati omenjene zadeve, ki so v pristojnosti sodelujočih ministrstev, vključno s področji jezika in kulture, zato da se ohranja in nadalje razvija jezikovna in kulturna raznolikost.

Ministrstvo za zunanje zadeve in Urad Vlade RS za narodnosti sta v okviru Ciljnega raziskovalnega programa »CRP 2021« naročila izvedbo raziskovalnega projekta z naslovom »Analiza stanja hrvaške, nemške in srbske skupnosti v Republiki Sloveniji«, ki bo zaključen predvidoma konec leta 2022.

Pri pripravi opredelitve so sodelovali pristojni državni organi (ministrstva in vladne službe) kakor tudi Zagovornik načela enakosti Republike Slovenije, Javni zavod RTV Slovenija, AKOS – Agencija za komunikacijska omrežja in storitve Republike Slovenije ter Svet romske skupnosti Republike Slovenije in Obalna samoupravna skupnost italijanske narodnosti ter Pomurska madžarska samoupravna narodna skupnost.

V zvezi s priporočilom 19, Slovenija obvešča in se hkrati zahvaljuje sekretariatu, da bo novembra 2022 organizirala nadaljnji dogodek za razpravo o najučinkovitejših načinih izvajanja priporočil iz tega mnenja.

Novica o sprejetju Petega mnenja o izvajanju OKVNM skupaj z izvirnikom mnenja in prevodom v slovenski jezik bo objavljena na spletni strani Urada Vlade RS za narodnosti, ko bo Peto mnenje o izvajanju OKVNM uradno objavljeno na spletni strani Sveta Evrope.

Opredelitev Republike Slovenije do ugotovitev in priporočil na Peto mnenje o izvajanju OKVNM je v nadaljevanju.

1. DEL

1. POVZETEK UGOTOVITEV

1. Področje uporabe

Uradno priznanje statusa narodne manjšine, za katero so zaprosili predstavniki nemško govoreče etnične skupine ter albanske, bošnjaške, hrvaške, makedonske, črnogorske in srbske narodne skupnosti, ni bilo doseženo.

Republika Slovenija je ob pristopu k OKVNM podala izjavo, da se njena določila v Republiki Sloveniji nanašajo na italijansko in madžarsko narodno skupnost ter romsko skupnost.

Ne glede na to pa se v procesu spremljanja OKVNM v Sloveniji obravnavajo tudi vprašanja drugih etničnih skupin v Sloveniji, ki uživajo pravice na podlagi 61. člena Ustave RS, kar vključuje tudi pripadnike nemško govoreče etnične skupine in drugih narodnih skupnosti. Ta člen zagotavlja pravico do svobodnega izražanja pripadnosti narodu ali narodni skupnosti, da

goji in izraža svojo kulturo ter uporablja svoj jezik in pisavo. V tem smislu je pripadnikom teh skupnosti zagotovljena ustrezna stopnja ustavnopravne zaščite njihovih pravic.

2. Spodbujanje popolne in učinkovite enakosti

Število romskih naselij brez dostopa do javnih storitev (vode, elektrike in komunalne ureditve) se od leta 2017 ni zmanjšalo. V nekaterih delih Slovenije neustrezne stanovanjske razmere v segregiranih naseljih še naprej ovirajo vključevanje Romov v družbo ter škodljivo vplivajo na kakovost življenja in dostop do pravic narodnih manjšin. Nujno je treba zagotoviti dostop do osnovne infrastrukture ter zasebnih ali javnih/socialnih stanovanj.

Ministrstvo za okolje in prostor (v nadaljnjem besedilu: MOP) navaja, da je na podlagi ustavne ureditve in veljavne zakonodaje za urejanje prostora in prostorsko načrtovanje na lokalni ravni in s tem tudi za urejanje romskih naselij pristojna občina. Pristojni državni organi občinam, ki imajo romska naselja, na različne načine nudijo usmeritve, strokovno pomoč in tudi sofinanciranje pri urejanju teh naselij. Ob tem tako občine kot državni organi upoštevajo ranljivost prebivalcev teh naselij in si z ukrepi, ki jih sprejemajo, prizadevajo za zagotavljanje enakih izhodiščnih možnosti teh prebivalcev ter tudi posameznikovo večje sodelovanje pri urejanju bivanjskih in stanovanjskih vprašanj.

Ker se občine glede na veljavno zakonodajo v primeru romskih naselij ukvarjajo s številnimi kompleksnimi izzivi, so bili v preteklosti na državni ravni izvedeni nekateri strateški ukrepi, katerih cilji so bili opredeliti in obravnavati prostorske izzive teh naselij ter z opredelitvijo koncepta možnih pristopov, pomagati usmerjati občine pri njihovih nalogah in tako pripomoči k večjemu in hitrejšemu vključevanju Romov v družbo.

V zvezi z urejanjem romskih naselij na sedanjih lokacijah Gradbeni zakon (v nadaljnjem besedilu: GZ), ki je v uporabi od 1. junija 2018, prinaša različne zakonske mehanizme za legalizacijo že zgrajenih objektov.

Poleg rednih postopkov legalizacije, ki so bili mogoči že do zdaj (redna pridobitev gradbenega dovoljenja, redna sprememba prostorskih aktov), GZ omogoča legalizacijo manjših odstopanj s pridobitvijo uporabnega dovoljenja, ohranja možnost legalizacije za objekte izpred leta 1968, dodaja možnost legalizacije tako imenovanih objektov daljšega obstoja, zgrajenih pred 1. januarjem 1998, in dodatno omogoča še legalizacijo po predpisih, ki so veljali v času gradnje objektov. GZ tako ponuja celovit nabor ukrepov, s katerimi je mogoče obravnavati različna pravna in dejanska stanja, ki so vzrok za nelegalnost objektov.

Zagotovo bo nekaj od tega nabora pomagalo tudi pri legalizaciji objektov, v katerih živijo pripadniki romske skupnosti, a vseeno prav pri njih ostaja več ovir na poti do legalizacije. Prva in največja ovira je dejstvo, da je tako kot za izvajanje rednih gradenj treba izkazovati pravico graditi (primarno je to lastninska pravica).

Druga ovira je dejstvo, da sta priprava dokumentacije, potrebne za legalizacijo, in plačilo s tem povezanih dajatev (komunalni prispevek in pa nadomestilo za degradacijo in uzurpacijo) še vedno znaten finančni vložek.

Tretja ovira je dejstvo, da vsa romska naselja nimajo zagotovljene komunalne infrastrukture, ki je potrebna, da bi se objekti nanjo priključili in tako izpolnili bistvene zahteve za njihovo uporabo, zlasti z vidika higienskih pogojev (pitna voda, odvajanje in čiščenje odpadne vode). V novem GZ je posebej poudarjena tudi »pravica do spoštovanja doma«, ki je varovana v okviru pravice do nedotakljivosti stanovanja iz prvega odstavka 36. člena Ustave RS in na katero se sklicuje tudi Odločba Ustavnega sodišča št. UP – 619/17 z dne 14. februarja 2019. Z novim GZ se rok za legalizacijo nedovoljenih gradenj premika z objektov, grajenih od leta 1998, na leto 2003.

MOP zavzema stališče, da se legalizacija romskih naselij izvaja v okviru priprave občinskih prostorskih načrtov (v nadaljnjem besedilu: OPN) in njihovih sprememb in dopolnitev, sočasno s pripravo OPN in Občinskimi podrobnimi prostorskimi načrti (v nadaljnjem besedilu: OPPN) pa morajo lokalne skupnosti pripraviti tudi programe opremljanja kot podlago za izvedbo komunalne infrastrukture v vseh naseljih. Za ta namen so na voljo evropska kohezijska sredstva, za katera se morajo lokalne skupnosti potegovati na razpisih, prav tako pa so bila že v preteklosti in bodo tudi v prihodnje na voljo finančna sredstva iz državnega proračuna za regionalni razvoj.

Večina romskih naselij, ki so jih lokalne skupnosti v okviru priprave OPN opredelile v svojem naselbinskem sistemu, je že opremljenih z osnovno komunalno infrastrukturo (vodovod, kanalizacija, električna, sekundarni razvod in priključitev posameznim uporabnikom pa sta mogoča samo ob izpolnjevanju pogojev iz veljavne gradbene zakonodaje (pravnomočno gradbeno in uporabno dovoljenje, na zahtevo investitorja in s sklenitvijo pogodbe o plačevanju stroškov).

Sedanji ukrepi v okviru stanovanjske politike z vidika urejanja romskih naselij in zagotavljanja sedanjih stanovanjskih standardov zagotavljajo pripadnikom romske skupnosti okvirno primerljive pogoje za pridobitev neprofitnega najemnega stanovanja ali bivalne enote ob dejavni pomoči lokalne skupnosti in drugih pristojnih strokovnih ustanov (državni stanovanjski sklad, občinski stanovanjski skladi, centri za socialno delo ...). Pri tem gre za splošen ukrep, v okviru katerega so Romi ena od ciljnih skupin, namenjen pa je pridobivanju javnih najemnih stanovanj in bivalnih enot na območju celotne Slovenije za vse skupine prebivalstva, in sicer z zagotavljanjem možnosti sofinanciranja za upravičene prosilce, med katerimi so tudi samoupravne lokalne skupnosti in javni nepremičninski skladi lokalnih skupnosti, kjer živijo Romi.

Stanovanjski sklad Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: SSRS) navaja, da termin »socialna stanovanja« v slovenski stanovanjski zakonodaji ni opredeljen. Zato se predlaga črtanje oziroma zapis »najemna stanovanja« v celotnem dokumentu Petega mnenja o izvajanju OKVNM. Vrste najemnih stanovanj so opredeljene v 83. členu Stanovanjskega zakona (SZ-1).

SSRS, javni sklad kot sklad v državni lasti in izvajalec Resolucije o nacionalnem stanovanjskem programu 2015–2025 ter ponudnik javnih najemnih stanovanj, omogoča Romom na vseh svojih javnih razpisih za oddajo stanovanj in bivalnih enot v najem, najem stanovanj in bivalnih enot za mlade pod nediskriminatornimi pogoji, kar so prepoznali tudi Romi, ki se nanje prijavljajo, ter tudi humanitarne organizacije, ki z njimi sodelujejo. Sklad omogoča tudi sofinanciranje zagotavljanja izgradnje javnih najemnih stanovanj in bivalnih enot na lokalni ravni, ki jih financira iz lastnih sredstev, kamor se lahko prijavijo upravičeni prosilci z namenom zagotovitve najemnih stanovanj ali bivalnih enot za Rome.

SSRS je navedel, da že zdaj, brez dvoma in razlikovanja, omogoča dostop Romom do stanovanj za mlade, starejše in družine ter posameznike pod enakimi pogoji kot vsem drugim potencialnim upravičencem.

Za potrebe krepitve izvajanja ukrepov na področju stanovanjske politike Urad Vlade RS za narodnosti v okviru projekta Nacionalna platforma za Rome (SIFOROMA5) in v tesnem sodelovanju s SSRS izvaja informativne in ozaveščevalne aktivnosti z namenom, da bi se bolje uporabile možnosti, ki so na voljo za gradnjo neprofitnih stanovanj in zagotavljanje bivalnih enot v okviru programov sofinanciranja sklada. SSRS si je te naloge zadal tako v politiki poslovanja kot tudi v poslovnih in finančnih načrtih in bo tovrstne dejavnosti nadaljeval tudi v prihodnjem obdobju ter v sodelovanju z uradom okrepil informiranje občin o teh možnostih kot tudi zainteresirane prebivalce, pripadnike romske skupnosti, o možnostih najema stanovanj v okviru javnih razpisov sklada.

V državnem proračunu so se z uresničevanjem Zakona o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja (v nadaljnjem besedilu: ZSRR-2) in delovanjem Ministrstva za gospodarski razvoj in

tehnologijo (v nadaljnjem besedilu: MGRT) vseskozi zagotavljale tudi finančne spodbude občinam za hitrejši razvoj naselij, kjer živijo pripadniki romske skupnosti. ZSRR-2 je namreč podlaga za pripravo regionalnih razvojnih programov, dogovorov za razvoj regij in ukrepov endogene politike, pri čemer se upoštevajo posebne potrebe za razvoj območij, kjer živijo pripadniki romske skupnosti. V preteklih obdobjih je MGRT z javnimi razpisi za sofinanciranje projektov osnovne komunalne infrastrukture v romskih naseljih občinam, ki so imele komunalno neurejena strnjena bivališča Romov, romska naselja in so v tekočem mandatu občinskega sveta v občinski svet izvolile predstavnika romske skupnosti oziroma so imele na dan objave razpisa ustanovljeno posebno delovno telo občinskega sveta za spremljanje položaja romske skupnosti, katerega člani so tudi predstavniki romske skupnosti, v 18 letih izvajanja dodelil približno 16 milijonov evrov za sofinanciranje naslednjih projektov v romskih naseljih:

- primarni vodovodni sistemi, ki vključujejo zajetja in cevovode do priključka uporabnika;
- primarno kanalizacijsko omrežje, za zbiranje in odvajanje odpadnih voda v čistilne naprave zaradi zaščite vodnih virov oziroma drugih ekoloških zahtev;
- elektrifikacija legalno zgrajenih objektov v strnjenih naseljih;
- novogradnje ali rekonstrukcije lokalnih cest in javnih poti;
- odkup zemljišč za ureditev in zaokrožitev naselij.

Svet romske skupnosti Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: SRSRS) je navedel, da so težave na področju bivalnih razmer (legalizacija romskih naselij in infrastruktura), ki se niso spremenile v nekaterih romskih naseljih in na katere tudi opozarjajo. SRSRS potrjuje, da so se razmere v romskih naseljih v Sloveniji izboljšale tudi zaradi finančnih sredstev države. Res pa je, da se ta sredstva ne namenjajo konstantno. Opažajo tudi, da imajo Romi med seboj neurejene odnose (predvsem na JV Slovenije) in da se zato nekateri Romi odločajo za izselitev oziroma za nakup ali najem stanovanj oziroma hiš zunaj romskih naselij.

Dodatno SRSRS navaja, da se ne strinja z navedbo o razlikovanju in diskriminaciji, ki naj bi se izvajala na ne tradicionalno naseljenimi Romi v Sloveniji in ki prihajajo predvsem iz republik nekdanje Jugoslavije. SRSRS meni, da ne tradicionalno naseljeni Romi niso nikjer v Evropi deležni tako velike pozornosti kot ravno v Sloveniji. Vsi Romi, tudi priseljeni, imajo v Sloveniji enake pravice.

SRSRS dodaja še, da je položaj Romov v Sloveniji vsekakor boljši kot v drugih državah v Evropi. Slovenija je ena redkih držav, kjer so Romi zapisani v Ustavi RS, sprejet je bil Zakon o romski skupnosti v Republiki Sloveniji (ZRomS-1), sprejeti so bili področni zakoni in v dvajsetih občinah imajo Romi svoje predstavnike v občinskih svetih.

3. Medkulturni dialog in medsebojno spoštovanje

Potreben je celovit pristop k spodbujanju medkulturnega dialoga, zlasti na področju izobraževanja (učni načrti, usposabljanje učiteljev in učna gradiva), kulture in medijev. V splošnem izobraževanju in širši družbi bi bilo treba zagotoviti več informacij o manjšinskih skupnostih v Sloveniji ter njihovi zgodovini, kulturi in prispevku k družbi.

Odgovor na to točko je pod točko 13 priporočil za takojšnje ukrepanje.

4. Sovražni govor in kazniva dejanja iz sovraštva

Število pritožb zaradi sovražnega govora in etnične nestrpnosti se je povečalo. Organi bi morali okrepiti prizadevanja v boju proti stereotipom in predsodkom o manjšinskih skupnostih, ki so izpostavljene sovražnemu govoru. Treba bi bilo obsoditi vse primere sovražnega govora in protimanjšinske retorike v javnih in političnih razpravah ter učinkovito preganjati in kaznovati kazniva dejanja iz sovraštva.

Odgovor na to točko je pod točko 12 priporočil za takojšnje ukrepanje.

5. Mediji

Javna radiotelevizija oddaja programe v madžarskem, italijanskem in romskem jeziku. Vendar pa sta trajanje in pogostost oddajanja v madžarskem jeziku razmeroma omejena, v romskem pa je to zelo kratko, zato bi ga bilo treba podaljšati. Poleg tega bi morali javni mediji zagotoviti ustrezno televizijsko in radijsko oddajanje v jezikih drugih manjšinskih skupnosti, programi pa bi morali vsebovati informacije o njih, da bi prispevali k povezanosti in medsebojnemu razumevanju.

Odgovor na to točko je pod točko 13 priporočil za takojšnje ukrepanje.

6. Uporaba manjšinskih jezikov pri upravnih in sodnih organih

Madžarski in italijanski jezik se uporabljata v stikih z organi lokalnih oblasti in pred sodnimi organi. Za reševanje praktičnih pomanjkljivosti bi bilo treba zaposliti več javnih uslužbencev, ki obvladajo te jezike. Poleg tega bi se morali organi posvetovati z romsko narodno manjšino o njihovih potrebah v zvezi z uporabo romskega jezika pri stikih z organi.

Ministrstvo za javno upravo (v nadaljnjem besedilu: MJU) ponovno pojasnjuje, da je z Zakonom o javnih uslužbencih (v nadaljnjem besedilu: ZJU) znanje jezika italijanske ali madžarske narodne skupnosti določeno kot poseben pogoj za zaposlitev (17. člen ZJU). Za delovna mesta javnih uslužbencev, ki morajo na podlagi zakona kot uradni jezik uporabljati tudi jezik narodne skupnosti, se kot pogoj določi tudi znanje tega jezika. V skladu s tem mora javni uslužbenec izpolnjevati ta pogoj, preden je zaposlen. To pomeni, da morajo javni uslužbenci imeti potrebno znanje jezika narodne skupnosti že pred začetkom zaposlitve oziroma da je poznavanje jezika narodne skupnosti pogoj, ki ga morajo javni uslužbenci izpolnjevati pred vzpostavitvijo delovnega razmerja z organom. Na delovna mesta, na katerih se mora na podlagi zakona uporabljati jezik narodne skupnosti, torej ni mogoče zaposliti nekoga, ki nima zahtevane ravni znanja tega jezika.

MJU je že v preteklosti opozarjalo na ustavnopravne omejitve v zvezi s pravicami romske narodne skupnosti v smislu, da omenjenih pripadnikov ne gre enačiti s pripadniki avtohtone italijanske in madžarske narodne skupnosti, ker pripadniki romske skupnosti nimajo enakih pravic kot pripadniki italijanske in madžarske skupnosti. Različnost pravnega položaja narodnih skupnosti izhaja iz Ustave RS. Zato je zaveza za vzpostavitev pravnega temelja, ki bi romski skupnosti zagotavljal enake pravice kot italijanski in madžarski skupnosti, da pred državnimi organi uporabljajo romski jezik, ustavno sporna. Uradni/-e jezik/-e določa Ustava RS, zato bi bilo poslovanje organov v romskih jezikih v nasprotju z Ustavo RS, saj se posega neposredno v ustavne določbe o uradnem jeziku.

7. Učinkovit dostop do izobraževanja za Rome

Organi so sprejeli ukrepe za povečanje vpisa romskih otrok v predšolsko vzgojo. Vendar pa je vključenost Romov v vrtce še vedno nižja kot v povprečnem prebivalstvu.

V vrtce je bilo v šolskem letu 2019/2020 glede na oceno Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport (v nadaljnjem besedilu: MIZŠ) vključenih 180 otrok Romov, 106 otrok pa je bilo vključenih v t. i. romske oddelke. Skupaj smo imeli v tem šolskem letu v vrtcih približno 286 predšolskih otrok Romov. Ker smo iz vprašalnikov, ki so jih izpolnili ravnatelji vrtcev, pridobili tudi okvirne deleže vključenih romskih otrok v vrtec, smo določili povprečni delež vključenih romskih otrok v vrtce v višini 35 %. V letu 2021/2022 je v vrtce vključenih 231 otrok, v oddelkih otrok Romov pa se je število otrok v letu 2022 povečalo za 15 glede na leto 2021. Ocenjujemo, da je manjše število otrok v romskih oddelkih v letu 2021 posledica epidemije koronavirusa Sars CoV-2 in zaprtja vrtcev na podlagi odlokov vlade.

MIZŠ je spomladi 2022 sprejel Strategijo vzgoje in izobraževanja Romov v Republiki Sloveniji 2021–2030², ukrepi na tem področju pa so vključeni tudi v decembra 2021 sprejetem Nacionalnem programu ukrepov Vlade Republike Slovenije za Rome za obdobje 2021–2030³.

Ocenjujemo, da se z zaposlovanjem romskih pomočnikov v vrtcih izboljšuje položaj romskih otrok in zaposlenih, predvsem pri premagovanju jezikovnih ovir, večja je tudi stopnja zaupanja staršev v vrtec kot institucijo.

S spodbudami za razpisovanje krajših programov vrtcev pa se je v letu 2021 več vrtcev kot prejšnja leta (v letu pred tem dva vrtca) odločilo za razpis krajšega programa; v pozitivnem smislu izstopa predvsem občina Kočevje, ki ga je razpisala že tretjič zapored. MIZŠ je v začetku leta 2021 organiziral pet virtualnih srečanj s predstavniki vrtcev, osnovnih šol in občin, na katerih je pozval občine in vrtce z večjim številom romskega prebivalstva, naj se odzivajo proaktivno in poskušajo organizirati en oddelek krajšega programa letno, saj je program za starše brezplačen, finančna sredstva pa vrtci prejmejo neposredno od MIZŠ.⁴

Za višjo vključenost otrok v programe predšolske vzgoje izvajamo nacionalno evalvacijsko študijo o analizi potreb, pogojev in možnosti obveznega vključevanja otrok v enega izmed programov predšolske vzgoje z vidika zmanjševanja socialne, ekonomske in kulturne neenakosti. Študija bo lahko ena od podlag za morebitne spremembe na področju vključevanja otrok v predšolske programe.

Poleg že uveljavljenih ukrepov za povečevanje vključenosti predšolskih otrok v vrtce je Državni zbor RS januarja 2021 sprejel novelo Zakona o vrtcih, s katero se odpravljajo nekatere pomanjkljivosti dosedanje ureditve, ki so se pokazale v praksi.

Za povečanje deleža vključenosti predšolskih otrok v vrtce novela zakona določa vnovično uvedbo brezplačnega vrtca za drugega otroka iz družine, ki je v vrtcu hkrati s starejšim bratom ali sestro. Pravica do brezplačnega vrtca se širi še na družine z vsaj tremi otroki, saj bo lahko tretji (in vsak nadaljnji) otrok v družini do tega upravičen ne glede na to, ali je še kdo od njegovih sorojencev v vrtcu. Tako se bo izboljšala finančna dostopnost vrtca za starše, zaradi česar se pričakuje dvig deleža vključenosti predšolskih otrok v vrtce.

SRSRS meni, da država za izobraževanje Romov namenja veliko sredstev in želi s programi izboljšati razmere na tem področju. Velik napredek je narejen na področju vključevanja romskih otrok v predšolsko vzgojo, predvsem na JV delu Slovenije.

8. Poučevanje v manjšinskih jezikih in manjšinskih jezikov, usposabljanje učiteljev in učna gradiva

² Dostopna prek: [Strategija VIZ Romov v RS 2021-2030](#) (8. 9. 2022).

³ Dostopen prek: [Romska skupnost](#) (8. 9. 2022).

⁴ VIR: Deveto poročilo Vlade Republike Slovenije o položaju romske skupnosti v Sloveniji, št. 09500-1/2022/3 z dne 28. 7. 2022. Dostopno prek: [Romska skupnost](#) (8. 9. 2022).

Izobraževanje v italijanskem jeziku je še naprej na voljo na vseh ravneh. Madžarski jezik se poučuje pri dvojezičnem pouku skupaj s slovenščino. Soglasje je, da je treba ta izobraževalni model izboljšati, med drugim z usposabljanjem učiteljev, ki so sposobni poučevati v madžarskem jeziku.

Izobraževanje v italijanskem jeziku je še naprej na voljo na vseh ravneh. Madžarski jezik se poučuje pri dvojezičnem pouku skupaj s slovenščino. Soglasje je, da je treba ta izobraževalni model izboljšati, med drugim z usposabljanjem učiteljev, ki so sposobni poučevati v madžarskem jeziku.

2. PRIPOROČILA ZA TAKOJŠNJE UKREPANJE

11. Svetovalni odbor poziva organe, naj zagotovijo dostop do pitne vode, komunalne ureditve in elektrike v zadevnih romskih naseljih, spodbujajo enake možnosti Romov pri dostopu do zasebnih in javnih/socialnih stanovanj ter ponudijo ustrezno namestitvev Romom iz naselij, ki jih ni mogoče urediti s predpisi.

Odgovor na to točko je pod točko 2.

12. Svetovalni odbor poziva organe, naj se borijo proti stereotipom in predsodkom o manjšinskih skupnostih, ki so izpostavljene sovražnemu govoru, tudi s kampanjami ozaveščanja za posamezne skupnosti ter javno obsodijo protimanjšinsko retoriko ter učinkovito preganjajo in kaznujejo vse primere sovražnega govora, tudi v javnih in političnih razpravah.

V zvezi z učinkovitim pregonom in kaznovanjem sovražnega govora pojasnujemo, da Ustava RS v 63. členu določa, da je protiustavno vsakršno spodbujanje k narodni, rasni, verski ali drugi neenakopravnosti ter razpihovanje narodnega, rasnega, verskega ali drugega sovraštva in nestrpnosti ter da je protiustavno tudi vsakršno spodbujanje k nasilju in vojni. Prepoved sovražnega govora je torej dopustna omejitev svobode izražanja, vendar mora biti ta omejitev tudi v primeru, ko gre za kategorijo izražanja, ki jo Ustava RS očitno šteje za posebno škodljivo, v skladu z ustavnim načelom sorazmernosti. Najbolj odklonski in zavržni pojavi z obravnavanega področja so določeni kot kazniva dejanja, manj intenzivne kršitve pa kot prekrški zoper javni red in mir.

Kazenski zakonik (v nadaljnjem besedilu: KZ-1) tako v 297. členu določa kaznivo dejanje javnega spodbujanja sovraštva, nasilja ali nestrpnosti. Opredelitev omenjenega kaznivega dejanja je bila nazadnje spremenjena z novelo KZ-1B iz leta 2011, in sicer tako, da je bila usklajena tudi z Okvirnim sklepom Sveta 2008/913/PNZ (z dne 28. novembra 2008) o boju proti nekaterim oblikam in izrazom rasizma in ksenofobije s kazenskopravnimi sredstvi. Prvi odstavek 297. člena KZ-1 je bil z novelo KZ-1B dopolnjen z dodatno zahtevo, da je dejanje storjeno na način, ki lahko ogrozi ali moti javni red in mir, ali pa z uporabo grožnje, zmerjanja ali žalitev kot dodatnimi znaki tudi zato, da je kaznivo dejanje natančneje opredeljeno in se s tem ustrezno razlikuje od prekrškov po 20. členu Zakona o varstvu javnega reda in miru (v nadaljnjem besedilu: ZJRM-1).

Z novelo KZ-1B je bila v tretjem odstavku 297. člena KZ-1 v okvir zakonskih znakov izrecno vključena tudi »objava na spletnih straneh«, ki postajajo prevladujoče javno komunikacijsko sredstvo in s tem tudi sredstvo za storitev kaznivega dejanja javnega spodbujanja sovraštva, nasilja ali nestrpnosti. Z navedenim dopolnilom je bil odpravljen dvom, ali »sredstva javnega

obveščanja« vključujejo tudi spletne strani, kot javni del spleta, kar vključuje možnost kaznovanja tudi za urednika oziroma tistega, ki ga je nadomeščal.

Navedeno glede prvega odstavka 297. člena KZ-1 najprej pomeni, da ob uporabi grožnje, zmerjanja ali žalitev možnost ogrožitve javnega reda in miru ni pomembna. Nadalje pa besedna zveza »lahko ogrozi javni red in mir« kaže na to, da gre za položaj, ki sodi v vmesni prostor med kaznivimi dejanji abstraktnega ogrožanja (kjer konkretna ogrožitev ni potrebna, saj je zakonodajalec ocenil, da je že ravnanje samo tako nevarno, da je kaznivo) in kaznivimi dejanji konkretnega ogrožanja (kjer posledica ni nastala le zaradi srečnega naključja). Prof. dr. Matjaž Ambrož v zvezi z navedenim povzema nemško ureditev tako imenovanih »deliktov primernosti«, ki zahtevajo ugotovitev sodišča, da je storilčevo ravnanje primerno, da bi do nevarnosti potencialno lahko prišlo.[5] Enako torej tudi v primeru 297. člena KZ-1 ni potrebno dokazovati, da je sporna izjava ogrozila ali motila javni red in mir, ampak »ali bi ga lahko«. Ob tem je treba poudariti, da gre za državnotožilsko in sodniško presojo v vsaki konkretni zadevi, ki mora vselej tehtati sorazmernost med svobodo izražanja kot eno izmed najpomembnejših človekovih pravic po 39. členu Ustave RS, pravico do zbiranja in javnih zborovanj in na drugi strani možnostjo kazenskopravnega reagiranja, ki naj bo zadnje sredstvo (ultima ratio).

V zvezi z navedenim je po uveljavitvi novele KZ-1B v praksi pristojnih organov obstajalo stališče, da mora v konkretnih primerih tudi ob izpolnitvi zakonskega znaka »grožnje, zmerjanja ali žalitev« biti podana tudi realna možnost ogrožitve javnega reda in miru, kar je preveč omejilo domet obravnavanega kaznivega dejanja oziroma možnosti za pregon in sojenje storilcem tega kaznivega dejanja.

Zato v zvezi z učinkovitostjo preгона in kaznovanja velja izpostaviti sodbo Vrhovnega sodišča RS, opr. št. 65803/2012 z dne 4. 7. 2019, ki je navedene dileme iz prakse sodišč (in posledično tudi državnih tožilcev pri obravnavi ovadb) razjasnila in se jasno opredelila do znakov kaznivega dejanja po prvem odstavku 297. člena KZ-1. Iz obrazložitve navedene sodbe (predvsem 10. točka obrazložitve) med drugim izhaja, da je »... iz zakonskega besedila prvega odstavka 297. člena KZ-1 razvidno, da mora biti podana zgolj potencialna in ne konkretna možnost ogrožanja ali motenja javnega reda in miru. Ne zahteva se, da bi do neposredne ogrožitve dejansko tudi prišlo, ampak zadošča, da je dejanje po vsebini, naravi, kraju ali drugih okoliščinah, v katerih je bilo storjeno, sposobno povzročiti konkretno nevarnost, ki se kaže v ogrožitvi oziroma motenju javnega reda in miru. Gre za potencialno, abstraktno – konkretno ogrožanje, tako da ni treba, da je konkretna nevarnost dejansko nastopila, temveč mora sodišče v okviru opisa dejanja ugotoviti, ali je bilo storilčevo ravnanje sposobno pripeljati do konkretne nevarnosti. Pri presoji mora ovrednotiti relevantne dejavnike obravnavanega življenjskega primera, kot so narava, vsebina, oblika, okoliščine, v katerih je bilo dejanje storjeno, ozračje v družbi in podobno. Samo abstraktna nevarnost za javni red in mir pri prvi od alternativno navedenih oblik storitve kaznivega dejanja ne zadošča, pač pa mora presojo o potencialni nevarnosti ogrožitve temeljiti na presoji konkretnih okoliščin, v katerih mora biti podana objektivna podlaga za takšno prognozo.«

Kaznivo dejanje iz 297. člena KZ-1 oziroma osumljenci za to kaznivo dejanje se preganjajo po uradni dolžnosti. Javno izrečeni »grožnja, zmerjanje ali žalitev« zaradi razpihovanja sovraštva pa so po prej navedeni sodbi Vrhovnega sodišča RS kaznivi tudi brez vpliva na nastanek nevarnosti za javni red in mir.

Ob tem je treba poudariti, da je – tudi po stališčih akademske pravne stroke (Veliki znanstveni komentar) – kaznivo dejanje iz 297. člena KZ-1, namenjeno predvsem zaščiti deprivilegiranih skupin, kar je skladno tudi s prej navedenim Okvirnim sklepom Sveta 2008/913/PNZ.

Ministrstvo za pravosodje je v času predsedovanja Slovenije Svetu EU organiziralo tudi konferenco o učinkovitem boju proti sovražnemu govoru na spletu in dejanjem iz sovraštva ter zaščiti žrtev, prav tako bodo v sodelovanju z ODIHR in FRA jeseni 2022 organizirali delavnico s tožilstvom in policijo glede učinkovitejšega poročanja o kaznivih dejanjih iz sovraštva.

13. *Svetovalni odbor poziva organe, naj spodbujajo ozaveščenost, spoštovanje in razumevanje v zvezi z vsemi manjšinskimi skupnostmi, med drugim s pregledom učnih načrtov, usposabljanjem učiteljev, izobraževalnim gradivom in poslanstvom javne službe radia in televizije ter z zagotavljanjem namenskih sredstev za medkulturne dejavnosti.*

Na področju medijev se s sredstvi državnega proračuna, ki znašajo letno približno 2,9 milijona evrov, prek letnega javnega razpisa, ki ga izvede Ministrstvo za kulturo, financirajo posamezne programske vsebine medijev, ki so v javnem interesu, kamor spadajo tudi programske vsebine, ki omogočajo uresničevanje pravice do javnega obveščanja in obveščenosti tako obema narodnima skupnostnima in romski skupnosti kot tudi drugim etničnim skupnostim. V posebnem segmentu tega javnega razpisa, ki je namenjen sofinanciranju programskih vsebin lokalnih, regionalnih, študentskih in nepridobitnih radijskih in televizijskih programov s statusom posebnega pomena, se med ocenjevalnimi merili upošteva tudi omogočanje uresničevanja pravice do javnega obveščanja in obveščenosti lokalnim in manjšinskim skupnostim in ali se programska vsebina razširja v manjšinskih jezikih ter zagotavljanje upoštevanja načela kulturne raznolikosti, načela enakih možnosti spolov ter uveljavljanja strpnosti.

Posebno zakonsko določeno poslanstvo na tem področju ima javna radiotelevizija. Skladno z Zakonom o Radioteleviziji Slovenija je oddajanje radijskih in televizijskih programov italijanske in madžarske narodne skupnosti, radijskih in televizijskih oddaj za romsko etnično skupnost in radijskih in televizijskih programov za tujo javnost določeno kot dejavnost javne službe, ki jo je dolžna izvajati RTV Slovenija. V svojih programih RTV Slovenija med drugim tudi podpira širjenje vednosti o drugih kulturah, ki so zastopane v Sloveniji, in njihovih predstavnikih.

RTV Sloveniji je v skladu z zakonom zagotovljena institucionalna in programska oz. uredniška avtonomija. Vlada ne more posegati ali kakor koli vplivati na pripravo programov RTV Slovenija. Programska politika RTV Slovenija je v izključni pristojnosti Programskega sveta kot najvišjega organa upravljanja, odgovornost glede konkretnih programskih vsebin pa je na pristojnih področnih odgovornih urednikih oz. vodstvu RTV Slovenije (generalni direktor, direktor televizije, direktor radia).

Zavod Republike Slovenije za šolstvo se zaveda, da morajo biti komisije strokovnjakov med prenovo učnih načrtov pozorne na manjšinsko problematiko in da se mora učitelje na študijskih skupinah ustrezno »opolnomočiti«.

3. DODATNA PRIPOROČILA

14. *Svetovalni odbor poziva organe, naj okrepijo pravno varstvo nemško govoreče etnične skupine in novih narodnostnih skupnosti ter razmislijo o možnosti, da jim zagotovijo dostop do ustavno varovanih pravic narodne manjšine in razširijo polno uporabo okvirne konvencije na pripadnike te skupnosti.*

Republika Slovenija je ob pristopu k OKVNM podala izjavo, da se njena določila v Republiki Sloveniji nanašajo na italijansko in madžarsko narodno skupnost ter romsko skupnost.

Ne glede na to pa se v procesu spremljanja OKVNM v Sloveniji obravnavajo tudi vprašanja drugih etničnih skupin v Sloveniji, ki uživajo pravice na podlagi 61. člena Ustave RS, kar vključuje tudi pripadnike nemško govoreče etnične skupine ter drugih narodnih skupnosti. Ta člen zagotavlja pravico do svobodnega izražanja pripadnosti narodu ali narodni skupnosti, da

goji in izraža svojo kulturo ter uporablja svoj jezik in pisavo. V tem smislu je pripadnikom teh skupnosti zagotovljena ustrezna stopnja ustavnopravne zaščite njihovih pravic.

Leta 2021 je Ministrstvo za zunanje zadeve, v sodelovanju z Uradom za narodnosti, v okviru Ciljnega raziskovalnega programa naročilo izvedbo raziskovalnega projekta z naslovom »Analiza stanja hrvaške, nemške in srbske skupnosti v Republiki Sloveniji«. Projekt, katerega zaključek je predviden konec leta 2022, izvaja Evropska pravna fakulteta Nove univerze v Novi Gorici.

15. Svetovalni odbor poziva organe, naj za vsako zadevno manjšinsko skupnost uvedejo in trajno podprejo kulturni program, ki ga predlagajo njeni predstavniki, ter zagotovijo več sredstev, med drugim za pokrivanje upravnih stroškov in delovanja.

V letu 2022 je MK za kulturna programa italijanske in madžarske narodne skupnosti namenilo 961.821 evrov, kar je 120.000 evrov več kot leto prej. Ta sredstva so namenjena za dejavnosti, dogovorjene v Dogovoru med Vlado Republike Slovenije in poslancema narodnih skupnosti v Državnem zboru z dne 3. 7. 2020 ter aneksom št. 1 k temu dogovoru z dne 15. 7. 2021. Za leto 2023 je predvidenih 991.838 evrov, to je 30.017 evrov več. Vsako leto MK najpozneje do konca oktobra pošlje neposreden poziv za naslednje koledarsko leto osrednjima organizacijama narodnih skupnosti. Izbor konkretnih vsebin kulturnih programov, njihovih prednostnih nalog (letnih, dolgoročnih in razvojnih) in izvajalcev organizacijsko spada v pristojnost osrednjih organizacij narodnih skupnosti, ki na podlagi usmeritev MK odločata o tem, s katerimi dejavnostmi in kako lahko pripadniki narodnih skupnosti zadovoljujejo svoje kulturne potrebe in uresničujejo svoje posebne kulturne pravice.

Za leto 2022 je bilo za javni razpis za izbor kulturnih projektov na področju romske skupnosti namenjenih 50.000 evrov več kot v letu 2021, razpisanih je bilo 142.115,00 evrov, ki bodo namenjeni 86 različnim kulturnim projektom. Financirajo se projekti, ki jih prijavijo nepridobitne kulturne organizacije s statusom pravne osebe zasebnega prava na področju romske skupnosti v Republiki Sloveniji, ki so registrirane za opravljanje kulturno-umetniških dejavnosti in posredovanje kulturnih dobrin v Sloveniji in delujejo vsaj eno leto od datuma registracije na področju romske skupnosti, ter ustvarjalci na področju romske skupnosti v Republiki Sloveniji s statusom samozaposlenih v kulturi. V okviru posameznih projektov se lahko financirajo tudi upravni stroški in stroški delovanja (npr. prostorski stroški, stroški elektrike ipd.), ki so nastali v okviru prijavljenega projekta.

MK je za Javni razpis za izbor kulturnih projektov programa, namenjenega pripadnikom nemško govoreče etnične skupine v Republiki Sloveniji, na podlagi Sporazuma med Vlado Republike Slovenije in Vlado Republike Avstrije o sodelovanju v kulturi, izobraževanju in znanosti, za leto 2022 namenilo 60.000 evrov, razdeljenih je bilo 57.867 evrov (zaradi premalo zaprosenih sredstev) in bodo namenjena financiranju 18 projektov. Sredstva so se glede na leto prej povišala za 25.759 evrov (kar je 45 %). V okviru posameznih projektov se lahko financirajo tudi upravni stroški in stroški delovanja (npr. prostorski stroški, stroški elektrike ipd.), ki so nastali v okviru prijavljenega projekta.

16. Svetovalni odbor poziva organe, naj sprejmejo ukrepe za povečanje trajanja in pogostosti oddaj v madžarskem in romskem jeziku v javnih medijih ter naj še naprej podpirajo oddajanje v italijanskem jeziku, vključno z reševanjem pomanjkanja italijansko govorečih novinarjev; svetovalni odbor poziva organe, naj zagotovijo, da

bodo javni mediji zagotovili ustrezno televizijsko in radijsko oddajanje v jezikih drugih manjšinskih skupnosti.

V zadnjem obdobju je bilo sprejetih kar nekaj konkretnih ukrepov za izboljšanje pogojev radijskih in televizijskih programov za italijansko in madžarsko narodno skupnost ter romsko skupnost v javnih medijih in za zagotavljanje stabilnosti in razvoja teh programov. Obseg sofinanciranja na tem področju se je v zadnjem obdobju povečal, kot sledi:

- radijski in televizijski programi za romsko skupnost v okviru javne radiotelevizije:
  - od vključno leta 2020 naprej je zagotovljeno letno dodatnih 10.000 evrov za radijske in televizijske programe,
- radijski in televizijski programi za madžarsko narodno skupnost v okviru javne radiotelevizije:
  - za Pomurski madžarski radio in Studio Hidak – Mostovi, 13.333 evrov letno za razvijanje novih vsebin od leta 2021,
  - za dodatno zaposlitev mladega novinarja v RTV Studiu madžarskih programov Lendava letno 28.500 evrov od leta 2022,
- radijski in televizijski programi za italijansko narodno skupnost v okviru javne radiotelevizije:
  - v letu 2020 dodatnih 88.000 evrov za zaposlitve v RTV centru Koper – Capodistria,
  - od vključno leta 2021 letno dodatnih 100.000 evrov za zagotavljanje stabilnosti izvajanja programov in njihovo nemoteno predvajanje,
  - poleg v prejšnji alineji navedenega je od vključno leta 2022 dodatno v te namene za RTV center Koper – Capodistria zagotovljenih še 200.000 evrov letno.

17. Svetovalni odbor poziva organe, naj si v sodelovanju s predstavniki romske narodne manjšine in družinami še bolj prizadevajo za večjo vključenost romskih otrok v predšolsko vzgojo v splošnem izobraževanju.

Odgovor na to točko je pod točko 7 povzetka ugotovitev.

18. Svetovalni odbor poziva organe, naj zagotovijo ustrezno usposabljanje učiteljev za poučevanje v madžarskem jeziku; Svetovalni odbor poziva organe, naj uvedejo poučevanje v hrvaščini, nemščini in srbščini kot manjšinskih jezikov ali poučevanje hrvaščine, nemščine in srbščine kot manjšinskih jezikov ter se posvetujejo s predstavniki drugih novih narodnih skupnosti o njihovih potrebah glede izobraževanja v manjšinskih jezikih.

Republika Slovenija je ob pristopu k OKVNM podala izjavo, da se njena določila v Republiki Sloveniji nanašajo na italijansko in madžarsko narodno skupnost ter romsko skupnost. V zvezi z izobraževanjem v manjšinskih jezikih oziroma jezikih, ki niso slovenski ali jezik narodnih manjšin, velja, da pravni položaj narodnih skupnosti izhaja iz Ustave RS (61., 62. in 64. člen). Zato je zaveza za vzpostavitev pravnega temelja, ki bi drugim skupnostim zagotavljal enake pravice kot italijanski in madžarski skupnosti, ustavno sporna. Uradni/e jezik/e določa Ustava RS v 11. členu, zato bi bilo drugačno postopanje v nasprotju z Ustavo RS.

Hrvati, Nemci in Srbi niso opredeljeni kot manjšine, zato njihovih jezikov v okviru vzgojno-izobraževalnega sistema ne moremo poučevati kot manjšinskih. So pa vsi trije jeziki vključeni v slovenski vzgojno-izobraževalni sistem kot tuji jeziki.

4. NADALJNJE SPREMLJANJE PRIPOROČIL

1. *Svetovalni odbor spodbuja organe, naj po objavi Petega mnenja o izvajanju OKVNM organizirajo dogodek za nadaljnje spremljanje. Meni, da bi bil nadaljnji pogovor za preučitev ugotovitev in priporočil iz tega mnenja koristen. Prav tako je svetovalni odbor še naprej pripravljen zagotavljati podporo organom za prepoznavanje najučinkovitejših načinov izvajanja priporočil iz tega mnenja.*

Republika Slovenija bo 28. in 29. novembra 2022, na predlog Svetovalnega odbora OKVNM, izvedla skupni dogodek za nadaljnje spremljanje razvoja po OKVNM (nadaljevalni sestanek) in bo o tem tudi poročala.

2. DEL

1. DODATNE NAVEDBE GLEDE PETEGA MNENJA O IZVAJANJU OKVNM

1. Ministrstvo za javno upravo v zvezi s točko 134 navaja, kot sledi:

K točki 134:

134. Na podlagi Ustave RS je zaposlitev v javnih službah mogoča na podlagi javnega natečaja. Javni natečaj je pravni mehanizem, ki zagotavlja enakopravno dostopnost za vse zainteresirane kandidate. V postopku javnega natečaja se vsi kandidati obravnavajo enakopravno in pod enakimi pogoji, izbira pa se opravi na podlagi izkazane boljše strokovne usposobljenosti.

2. MGRT v zvezi s točkama 187 in 189 navaja nova dejstva, kot sledi:

K točki 187:

187. Predstavniki madžarske narodne manjšine menijo, da gospodarske razmere v Prekmurju, za katere je značilna razmeroma visoka brezposelnost, prispevajo k asimilaciji pripadnikov te narodne manjšine, saj imajo ljudje manj možnosti za iskanje zaposlitve ali ustanovitev podjetja in selitev v druge dele Slovenije ali v tujino. Za izboljšanje gospodarskih razmer sta bila uvedena dva gospodarska programa – enega financira Slovenija, drugega pa Madžarska. V letu 2021 sta MGRT in Pomurska madžarska samoupravna narodna skupnost sklenila pogodbi o izvajanju in financiranju Programa spodbujanja gospodarske osnove madžarske narodne skupnosti za obdobje 2021–2024. Vrednost programa je 10.800.000 evrov. Program je namenjen razvoju gospodarske osnove območja, kjer živijo pripadniki madžarske avtohtone narodne skupnosti, kar podrobneje pomeni ustvarjanje novih delovnih mest in ohranjanje že obstoječih, vzpostavljanje nove infrastrukture in posodobitev že obstoječe, spodbujanje kmetijstva in ponudbe lokalnih kmetijskih pridelkov oziroma živil na programskem območju ter povečanje turistične promocije območja. Program je že omogočil ustvarjanje novih delovnih mest.

K točki 189:

189. V letu 2021 sta MGRT in Obalna samoupravna skupnost italijanske narodnosti sklenila pogodbo o izvajanju in financiranju Programa spodbujanja gospodarske osnove italijanske narodne skupnosti za obdobje 2021–2024. Vrednost programa je 1.400.000 evrov. Program je namenjen razvoju gospodarske osnove območja, kjer živijo pripadniki italijanske avtohtone narodne skupnosti, spodbujanju novih projektov v mikro, malih in srednje velikih podjetjih, povečanju zaposlitvenih priložnosti na območju, razvoj novih proizvodov in storitev, krepitev kulturne identitete narodne skupnosti, privabljanju turistov, promocijo in tehnično podporo za izvajanje programa.